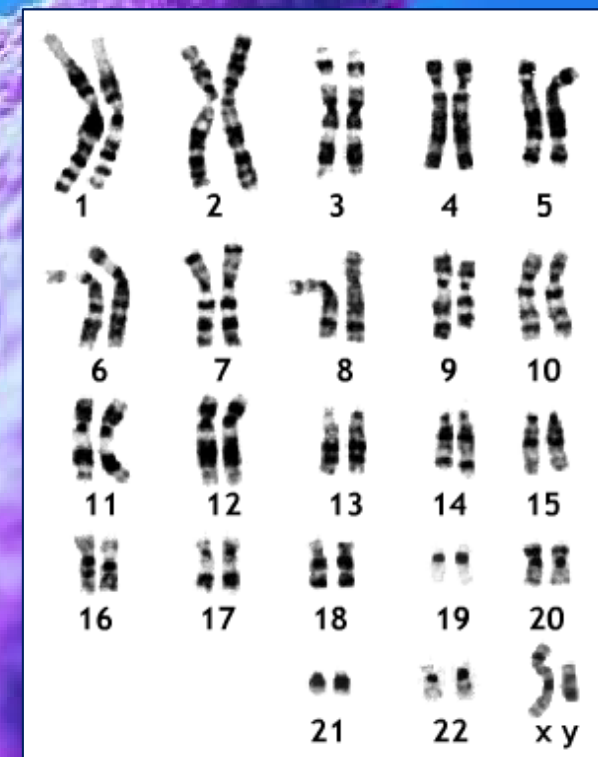
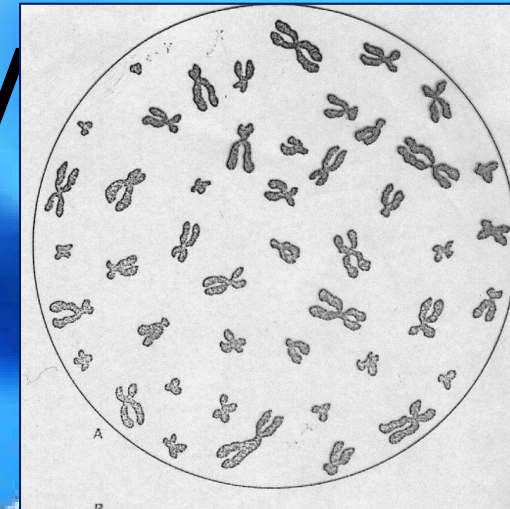
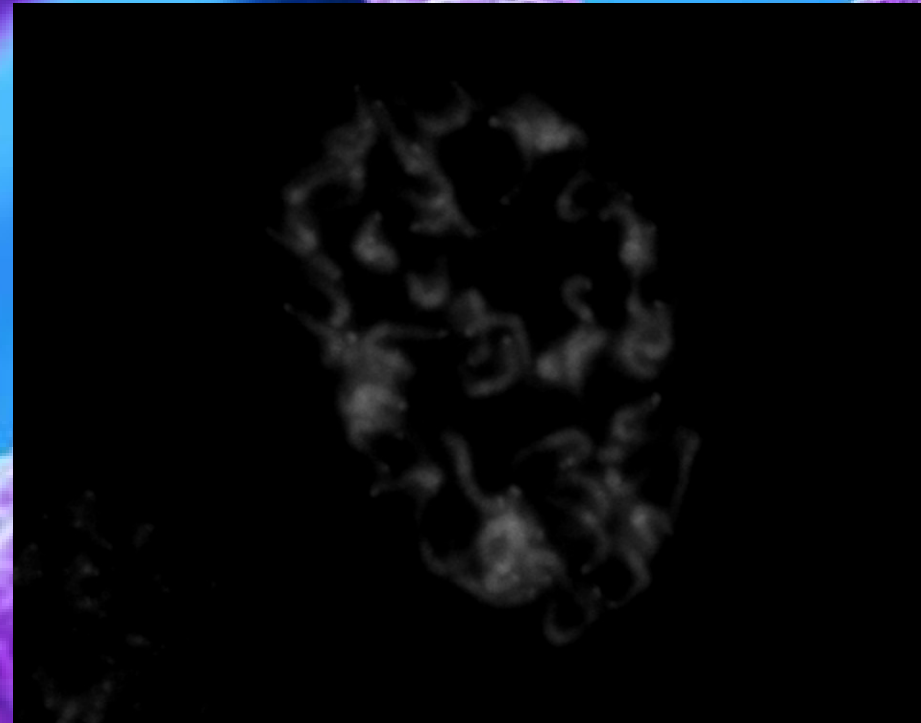
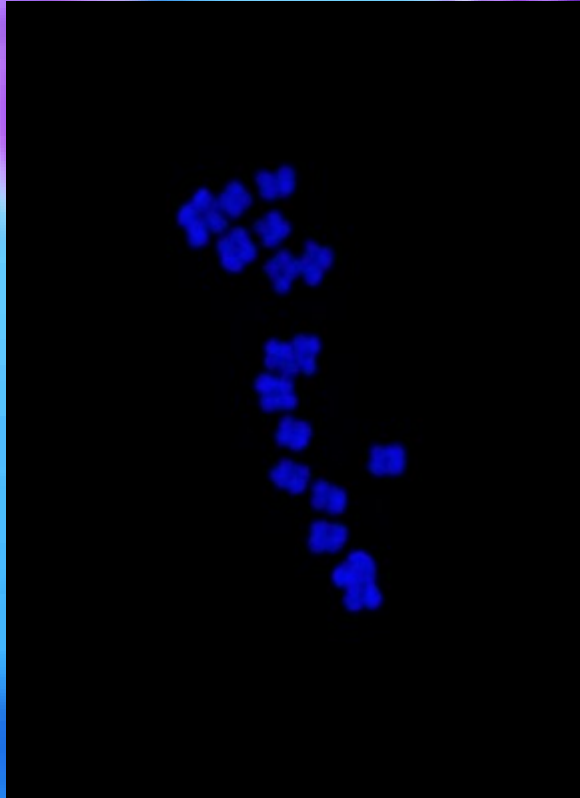

Karyotyp, chromozomy

- **karyotyp** = soubor chromozomů v jádře buňky
- věda – **cytogenetika** – počet, morfologie, poruchy, segregace,...
a korelace s fenotypem
- objev chromozomů - 1877 – Walther Flemming
  - řec. *chromo* – barva
  - řec. *soma* - tělo

- 1902 – spojitost mezi Flemmingovými chromozomy a Mendelovými principy
  - Boveri a Sutton – chromozomy se chovají jako dědičné jednotky v souladu s Mendelovými principy → **chromozomová teorie dědičnosti**
- ale kolik jich vlastně máme?

- 1902 – spojitost mezi Flemmingovými chromozomy a Mendelovými principy
  - Boveri a Sutton – chromozomy se chovají jako dědičné jednotky v souladu s Mendelovými principy → **chromozomová teorie dědičnosti**

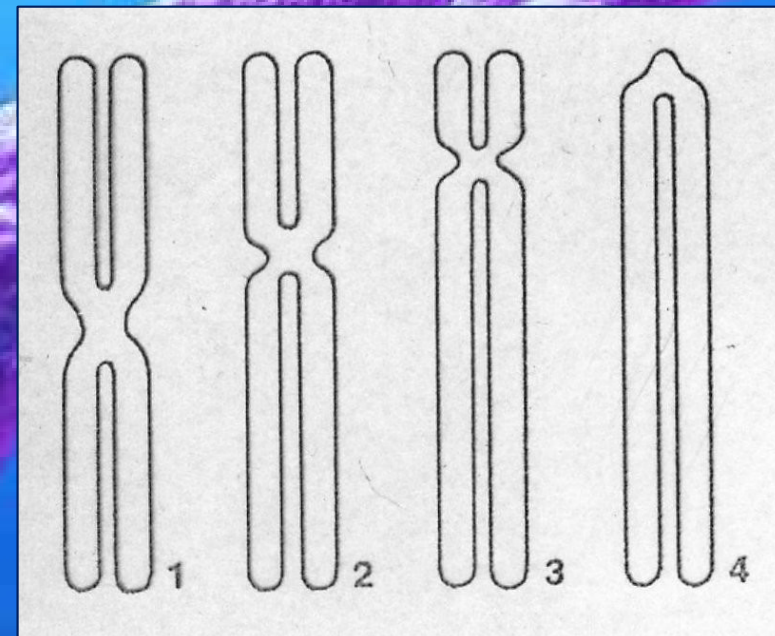
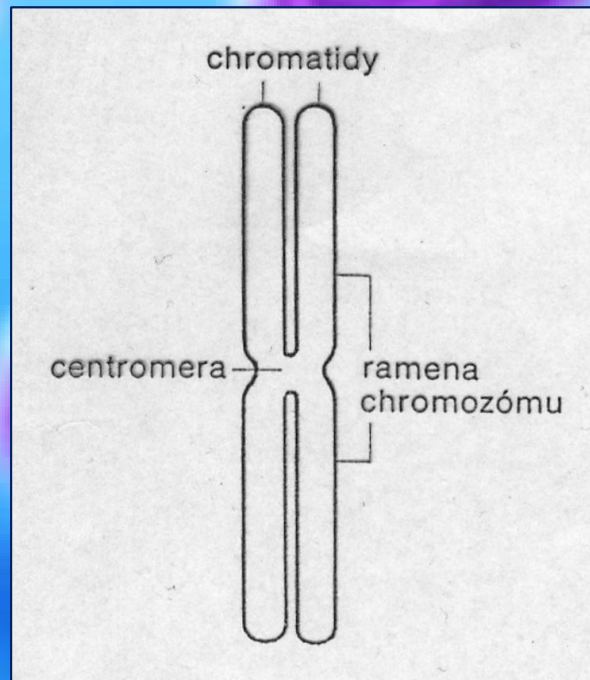
- ale kolik jich vlastně máme?

- 77 let počítání:
  - 1879 Arnold
    - nádorové buňky
  - 1890 – 1914
    - 24 chromozomů
  - 1919 Winiwarter
    - černoši 48, běloši 24
    - ženy 48, muži 47
  - 1921 – 1956
    - 48 chromozomů
  - 1950 Hsu
    - hypotonizace

- 1956 Tjio a Levan- 23 párů = 46 chromozomů

- 1965 – technika vyšetření chromozomů z periferní krve
  - barvení orceinem
  - období **morfometrických metod** identifikace chromozomů
    - dle polohy centromery – metacentrický, submetacentrický, akrocentrický, telocentrický, (holocentrický)

-
- 1965 – technika vyšetření chromozomů z periferní krve
    - barvení orceinem
    - období **morfometrických metod** identifikace chromozomů
      - dle polohy centromery – metacentrický, submetacentrický, akrocentrický, telocentrický
  - 1969 – **1. pruhovací technika** – Q-pruhování (quinacrine)
    - počátek **pruhovacích technik** – identifikace chromozomů dle počtu, tloušťky a pozice proužků
    - **G-pruhování** – opracování metafázních chromozomů trypsinem a barvení Giemsovým barvivem

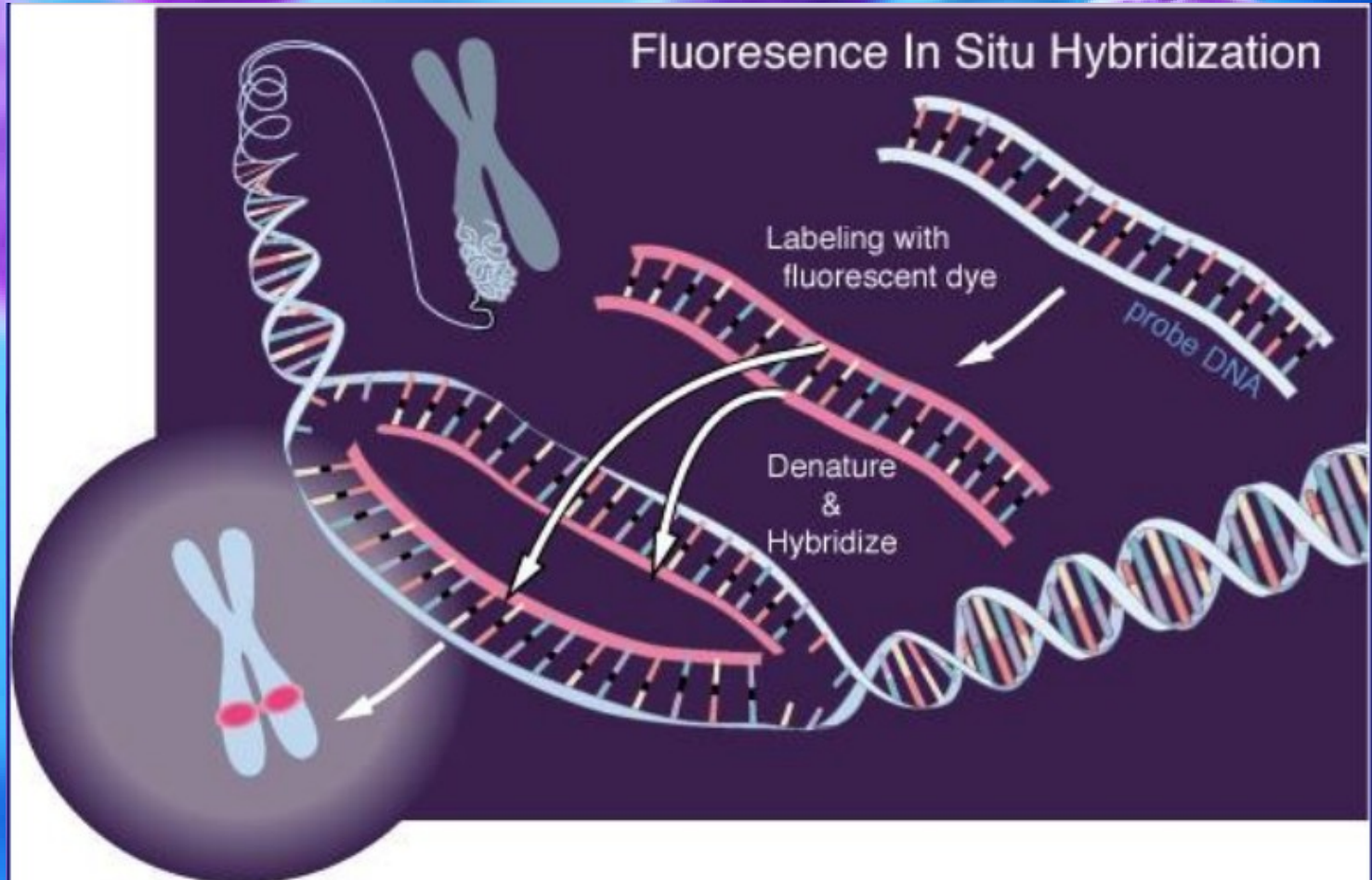

erní krv
fikace d
ntrický,
telocen
quinacri
kace ch
chromo
edení p
olněné
ozomů

- DNES
- G-pruhování
- FISH – fluorescenční in situ hybridizace

A co sekvenování?

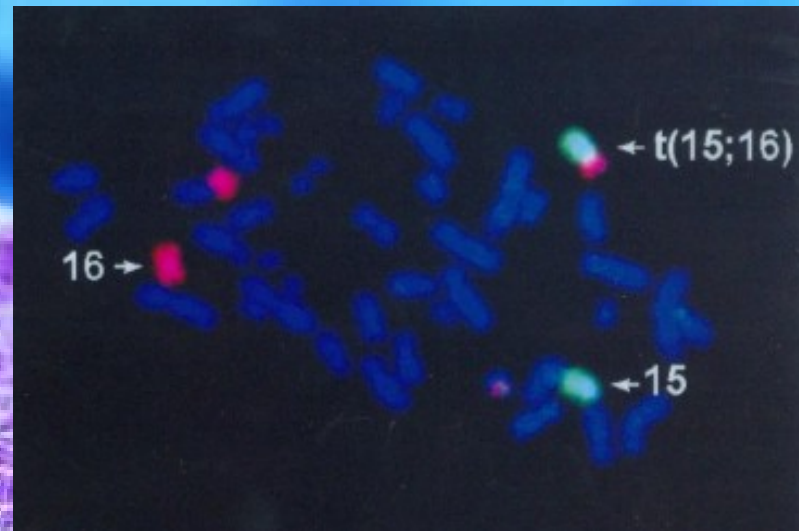

- výhody FISH:

- méně pracná než pruhování
- netřeba taková zkušenost
- odhalí i mikrolece a drobné translokace

- nevýhody FISH:

- sledujeme jen konkrétní oblast (sonda)
- nutný fluorescenční mikroskop
- preparát není trvalý („zháší“)

A microscopic image of human chromosomes, showing several pairs of chromosomes in various stages of condensation. The chromosomes are stained in shades of purple and blue, set against a dark background. The image is used as a background for the text.

- **Hlavní zásady klasifikace lidských chromozomů:**

- 1960 - Denverská konference – člověk má 23 párů chromozomů č. 1 až 22 = autozomy č. 23 = gonozomy

- 1963 - Londýnská konference – rozdělení chromozomů do 7 skupin dle morfometrie

A – chromozomy č. 1-3

E – chromozomy č. 16-18

B – chromozomy č. 4 a 5

F – chromozomy č. 19 a 20

C – chromozomy č. 6-12, X

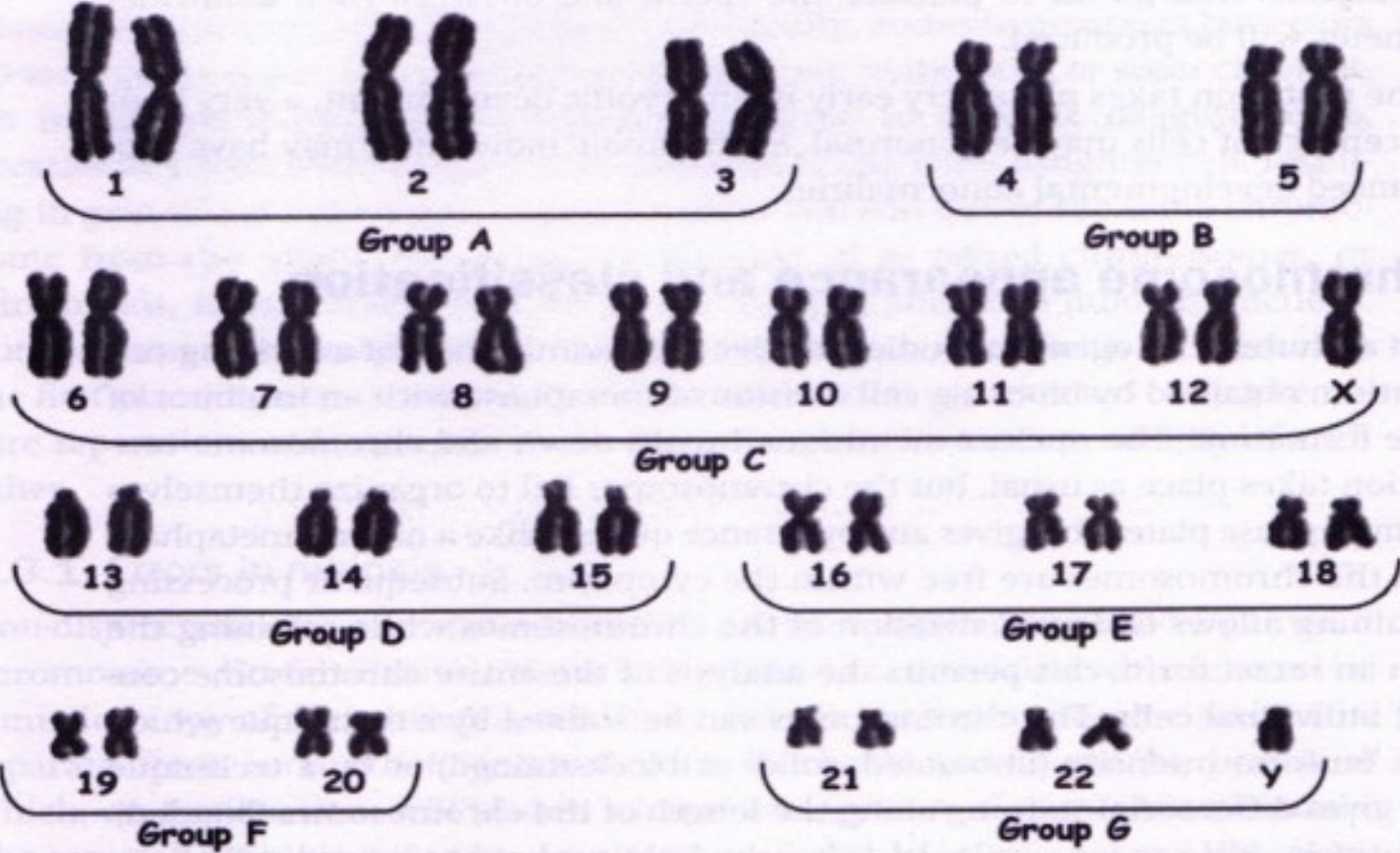
G – chromozomy č. 21, 22 a Y

D – chromozomy č. 13-15

- 1967 - konference v Chicagu - rozdělení aberací, cytogenetická nomenklatura

- 1971 - konference v Paříži – zásady pro identifikaci naproužkovaných chromozomů

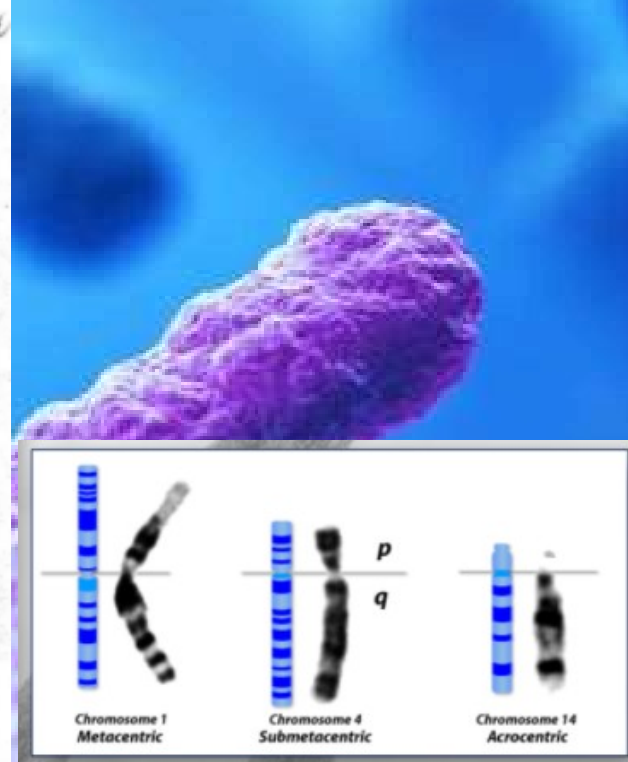
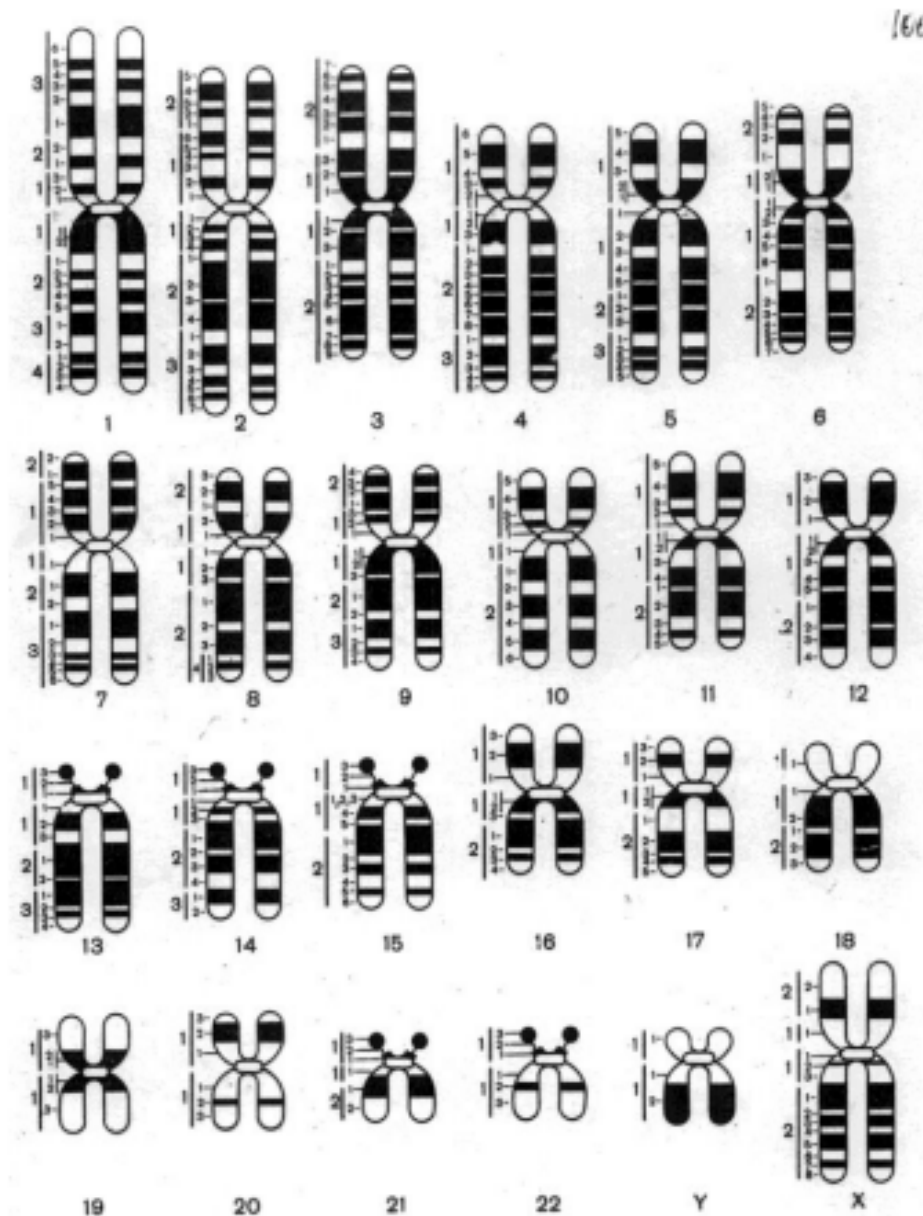
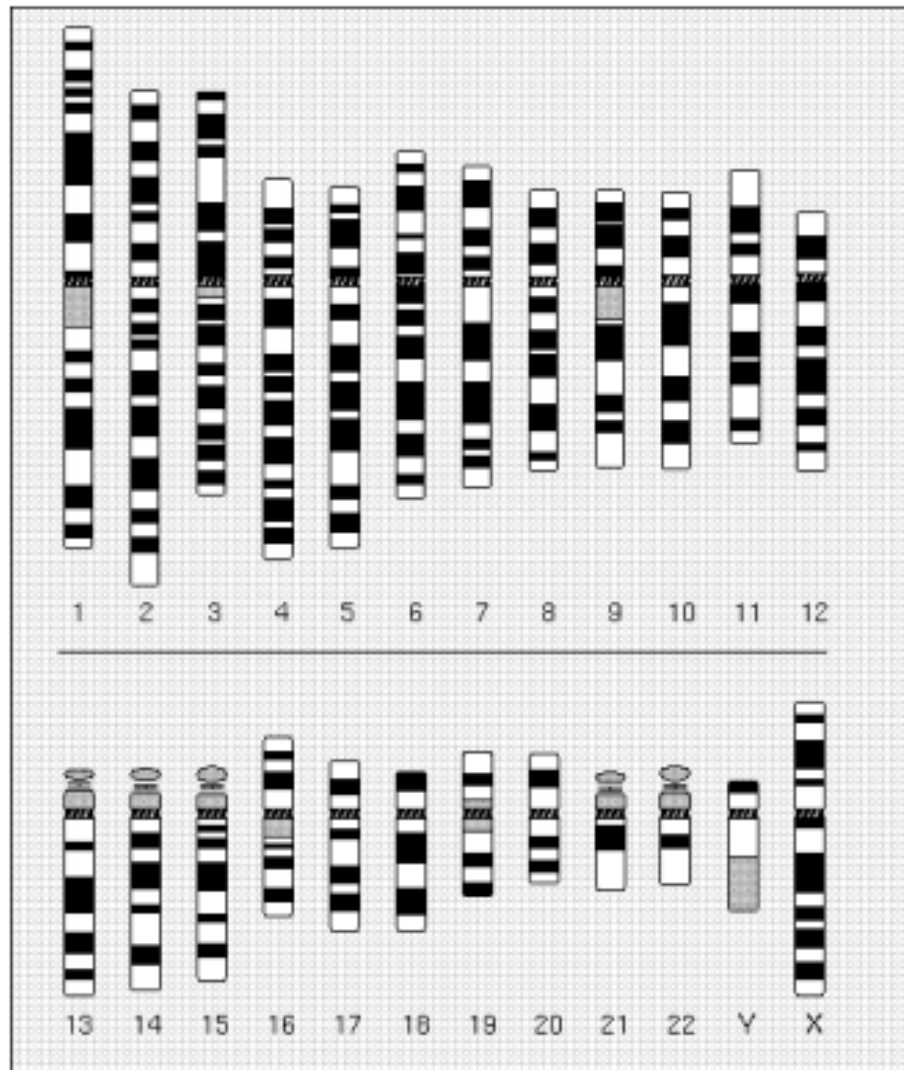
Rozdělení do 7 skupin: A až G

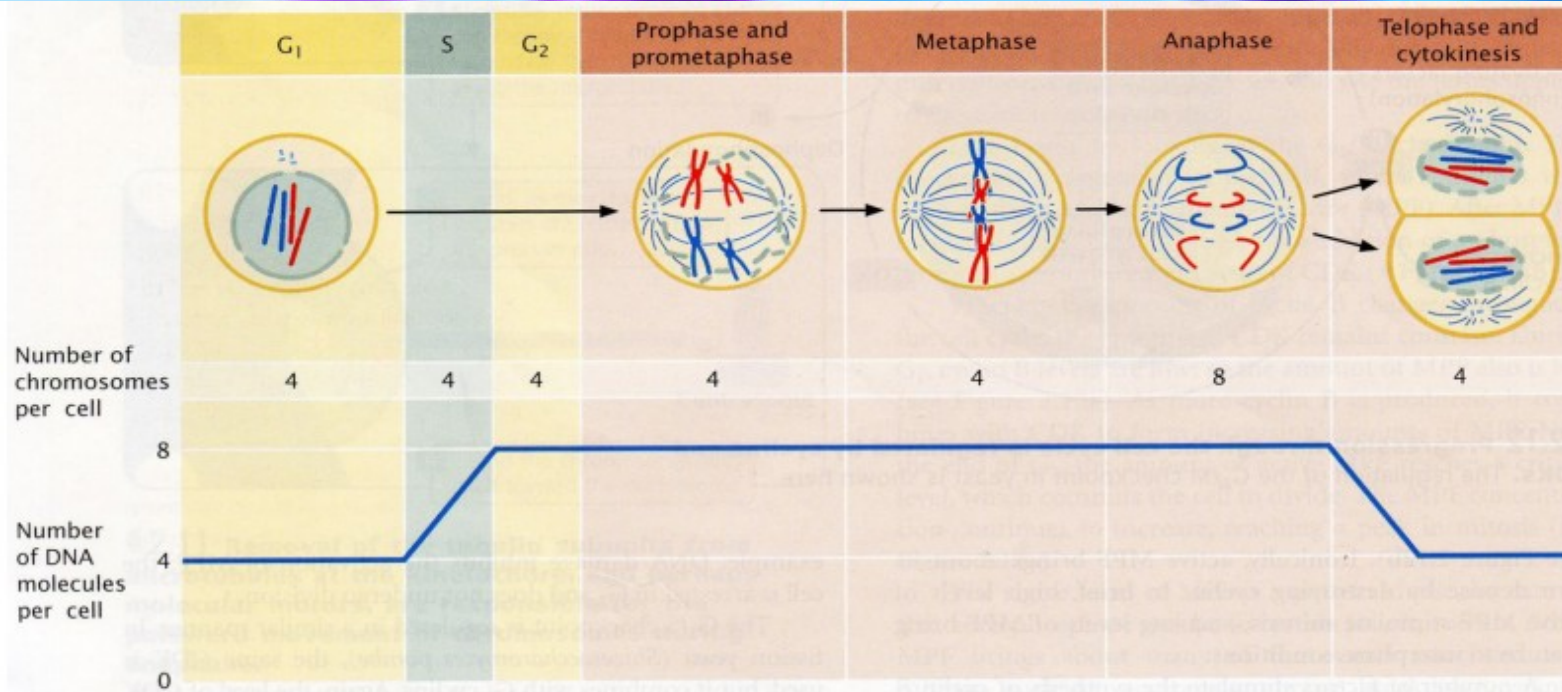
Figure 3 A solid-stained male karyotype showing classification of chromosomes into groups.

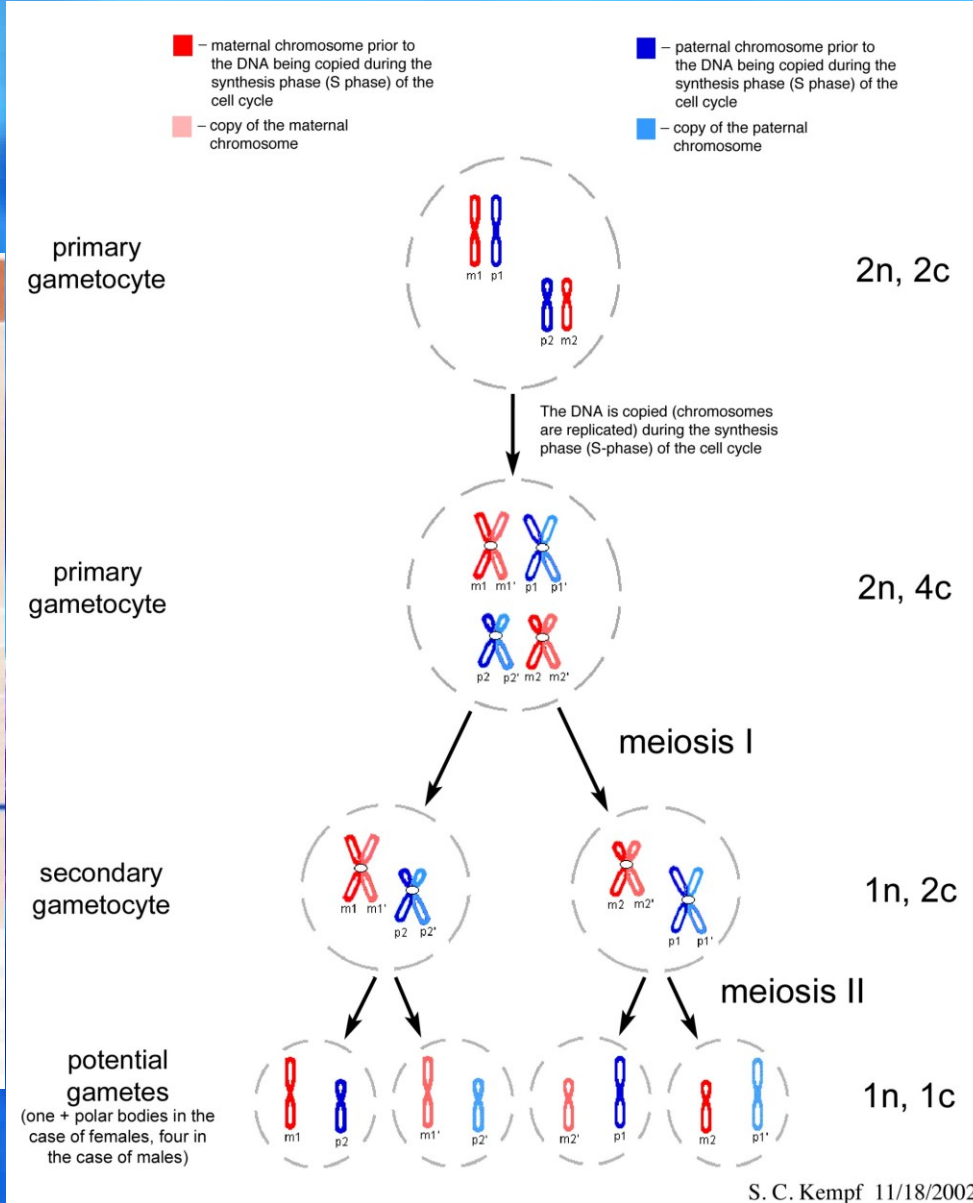
IDIOGRAM LIDSKÉHO KARYOTYPU

X vs I ???

2.13 The number of chromosomes and DNA molecules changes in the course of the cell cycle. The number of chromosomes per cell equals the number of functional centromeres, and the number of DNA molecules per cell equals the number of chromatids.

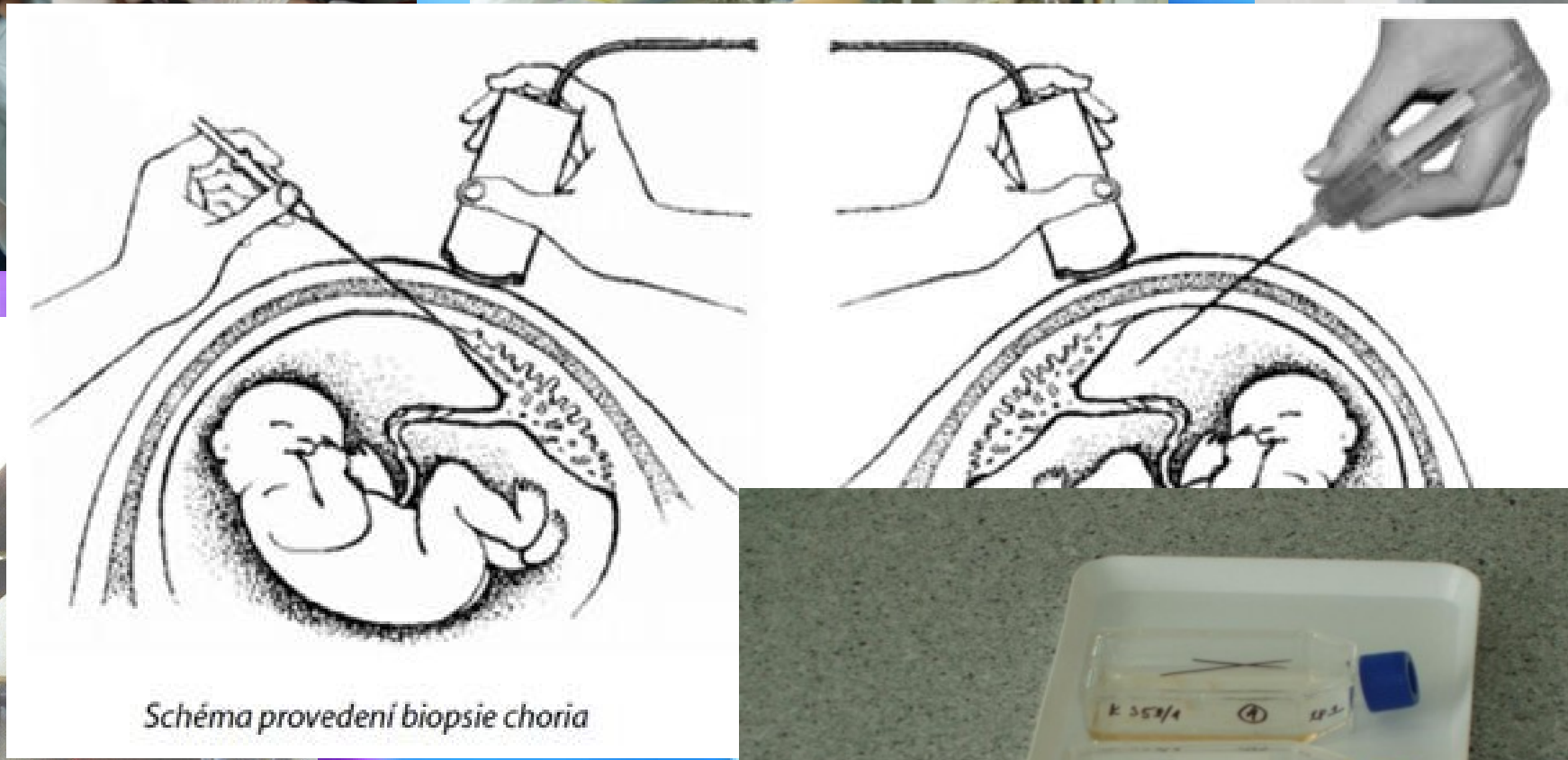
X vs I ???

Phase (Mitosis)	# Chromosomes	# Chromatids
Prophase	46	92
Metaphase	46	92
Anaphase	92	92
Telophase	92	92
End of Mitosis (separated cells)	46	46
Phase (Meiosis I)	# Chromosomes	# Chromatids
Prophase I	46	92
Metaphase I	46	92
Anaphase I	46	92
Telophase I	46	92
End of Meiosis I (separated cells)	23	46
Phase (Meiosis II)	# Chromosomes	# Chromatids
Prophase II	23	46
Metaphase II	23	46
Anaphase II	46	46
Telophase II	46	46
End of Meiosis II (separated cells)	23	23

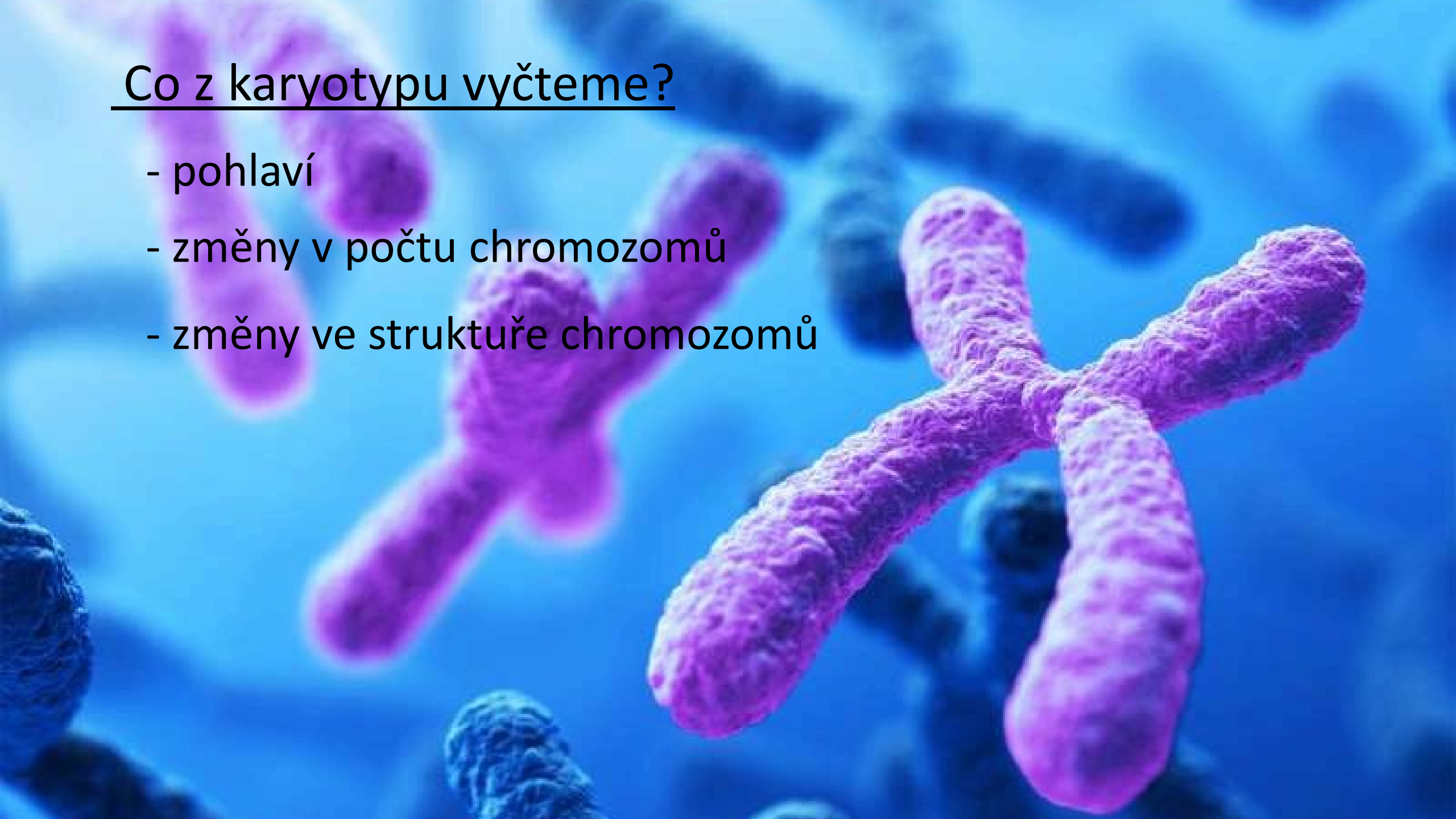
Sestavení karyotypu

- na základě morfologie a proužkování chromozomy podle idiogramu uspořádáme do 7 skupin
- Postup:
  - odběr periferní krve (plodová voda, choriové klky, krev z pupečníku)
  - kultivace lymfocytů z periferní krve – indukce z G0 do G1 fáze B cyklu pomocí speciálního kultivačního média
  - mitóza při 32 °C po dobu 72 hodin - působení **kolchicinem** – zastavení mitózy, synchronizace buněk
  - hypotonizace a fixace chromozomů
  - barvení
- hodnocení - dřív fotografování, stříhání, lepení
  - dnes PC, analýza obrazu

Co z karyotypu vyčteme?

- pohlaví
- změny v počtu chromozomů
- změny ve struktuře chromozomů

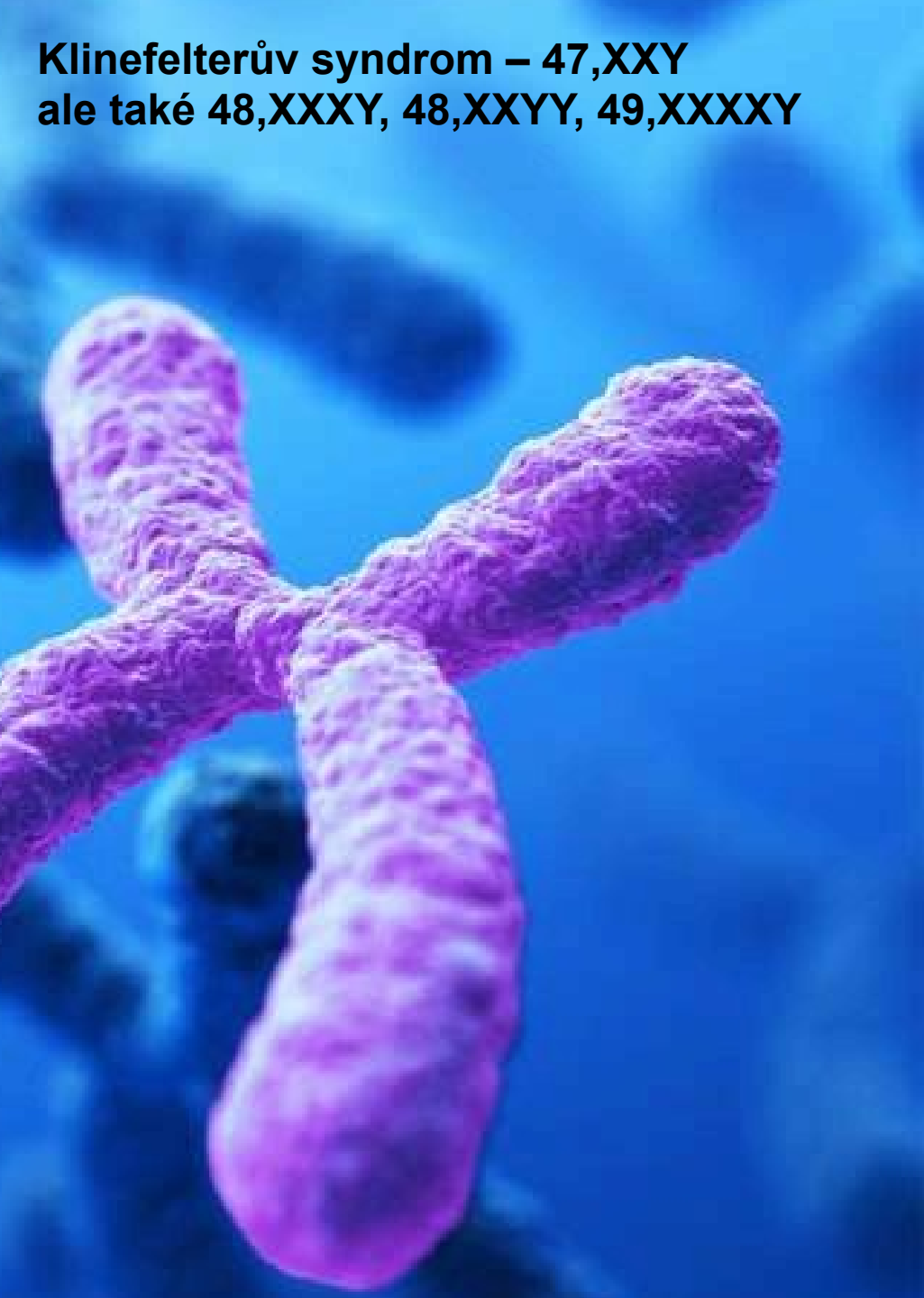
Jak to zapíšeme?

- počet chromozomů → čárka (bez mezer!) → sestava gonozomů

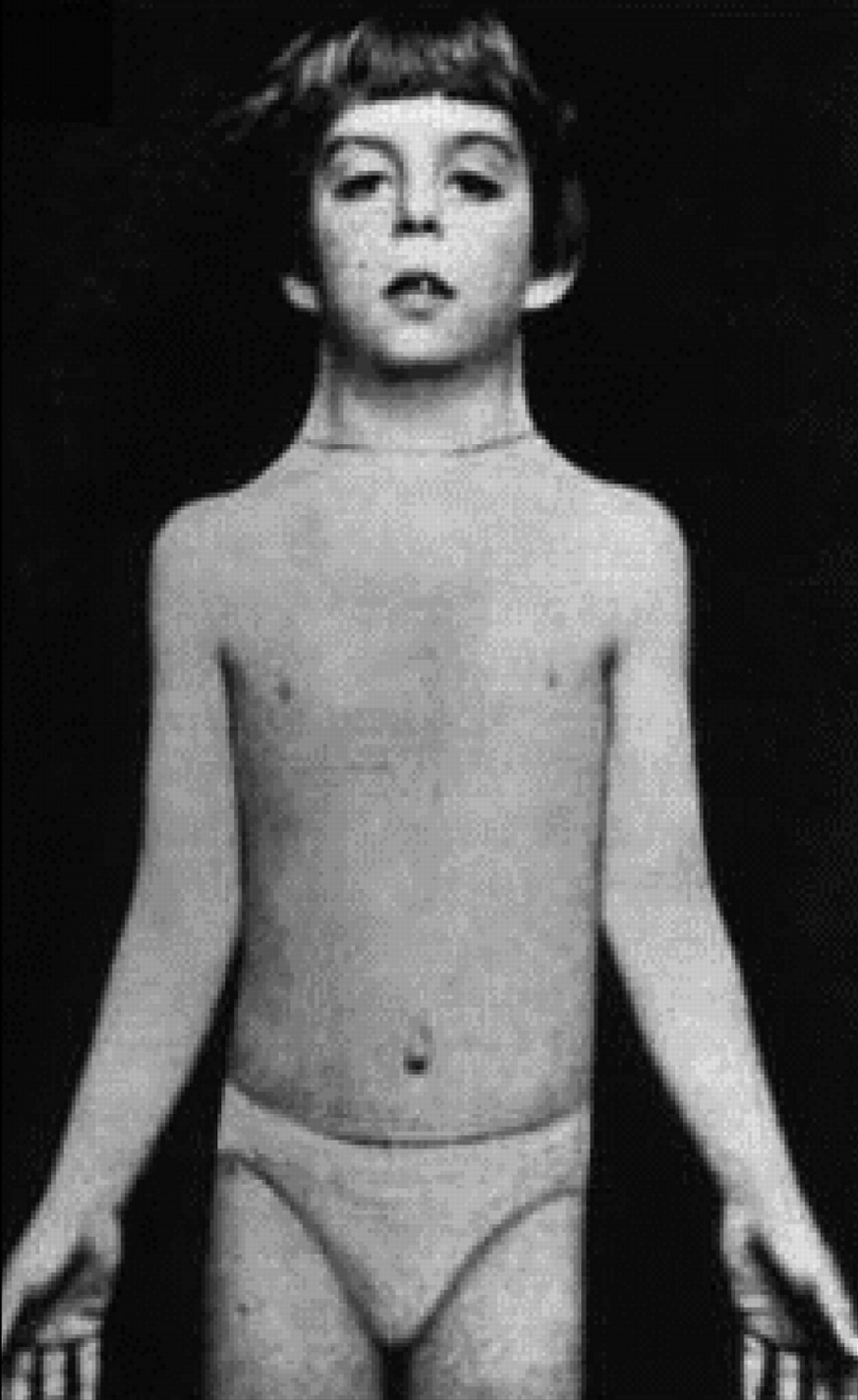
- zdravý muž	46,XY	zdravá žena	46,XX
- Klinefelterův syndrom	47,XXY (ale i 48,XXXXY; 49,XXXXXY; ...)		
- Turnerův syndrom	45,X	(ne X0!!!!)	
- Triple-X syndrom	47,XXX		
- Syndrom Jacobsové	47,XYY		

- početní či strukturní aberace

- Downův syndrom	47,XY,+21		
- Pataův syndrom	47,XX,+13		
- Edwardsův syndrom	47,XX,+18		
- Cri du Chat	46,XX,del(5)(p?)		
- Ph-chromozom – chronická myeloidní leukémie	46,XY,t(9;22)		

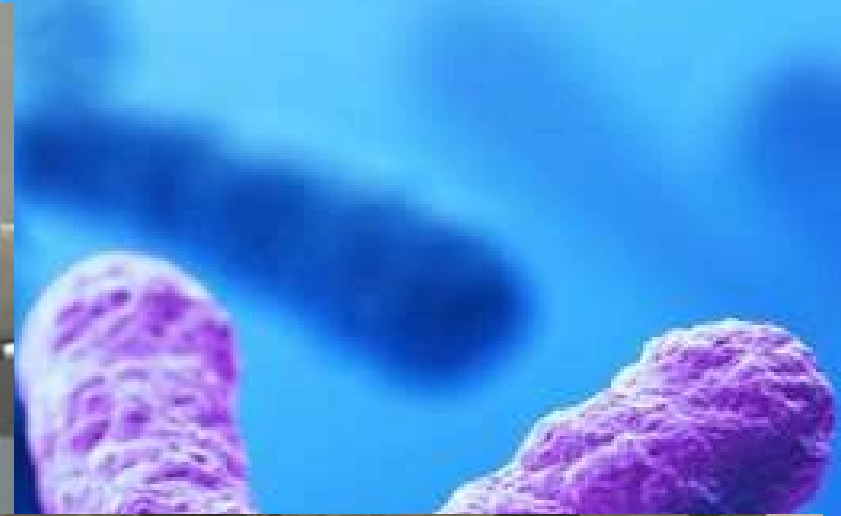

**Klinefelterův syndrom – 47,XXY
ale také 48,XXXY, 48,XXYY, 49,XXXXY**

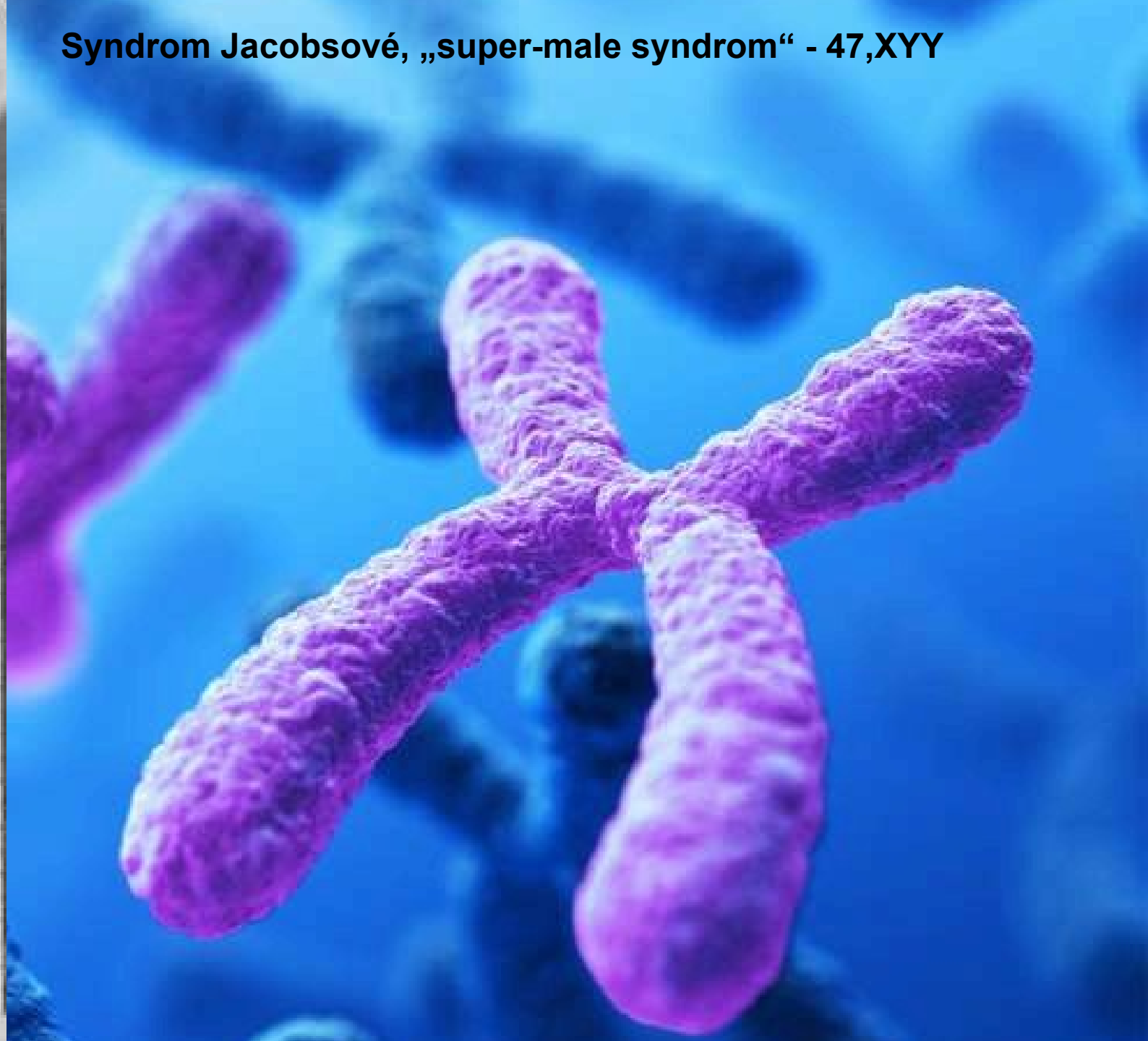
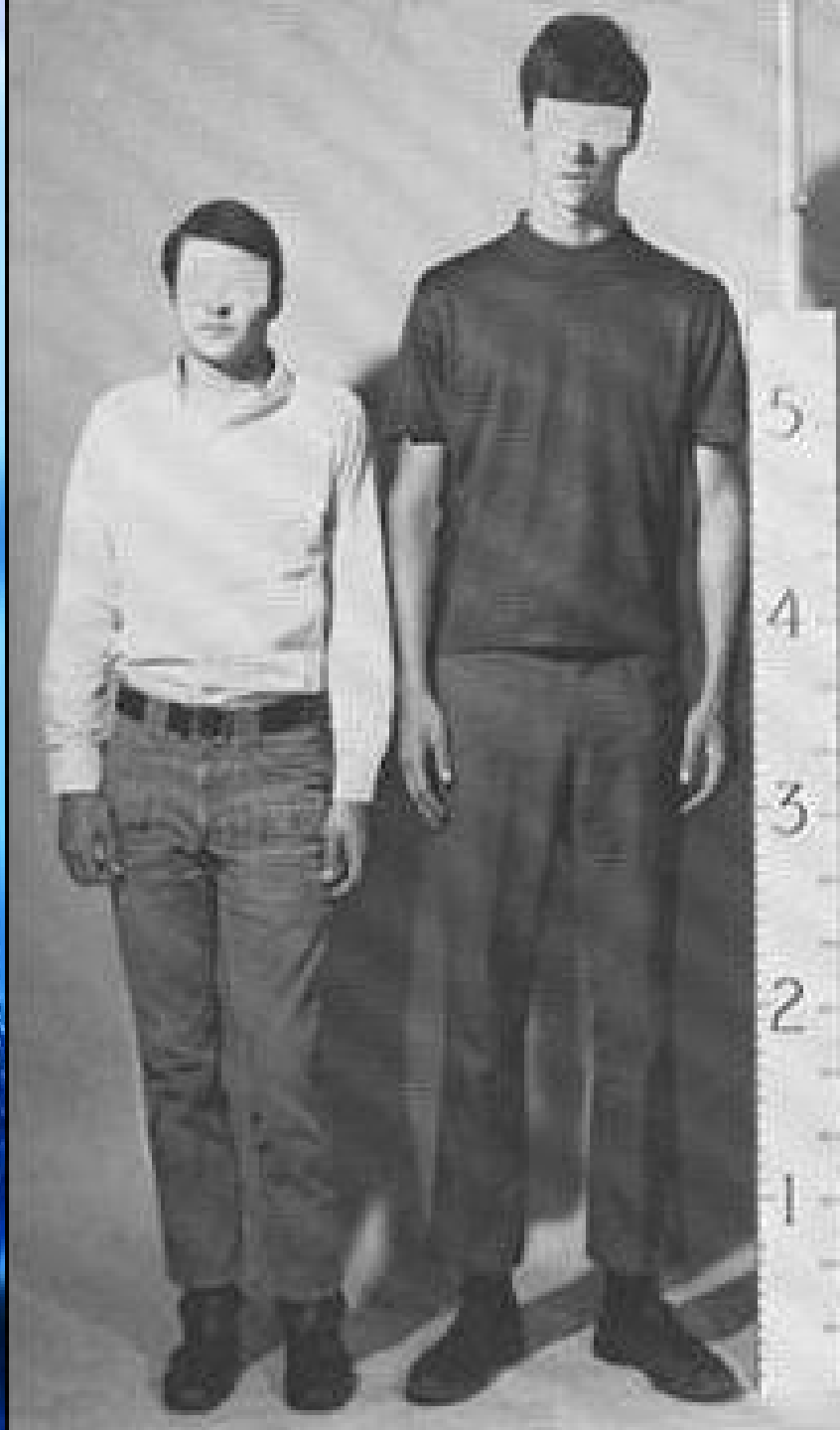
Turnerův syndrom 45,X

Triple X syndrom, „super-female syndrom“ - 47,XXX

Syndrom Jacobsové, „super-male syndrom“ - 47,XYY

Downův syndrom (47,XX nebo XY,+21)

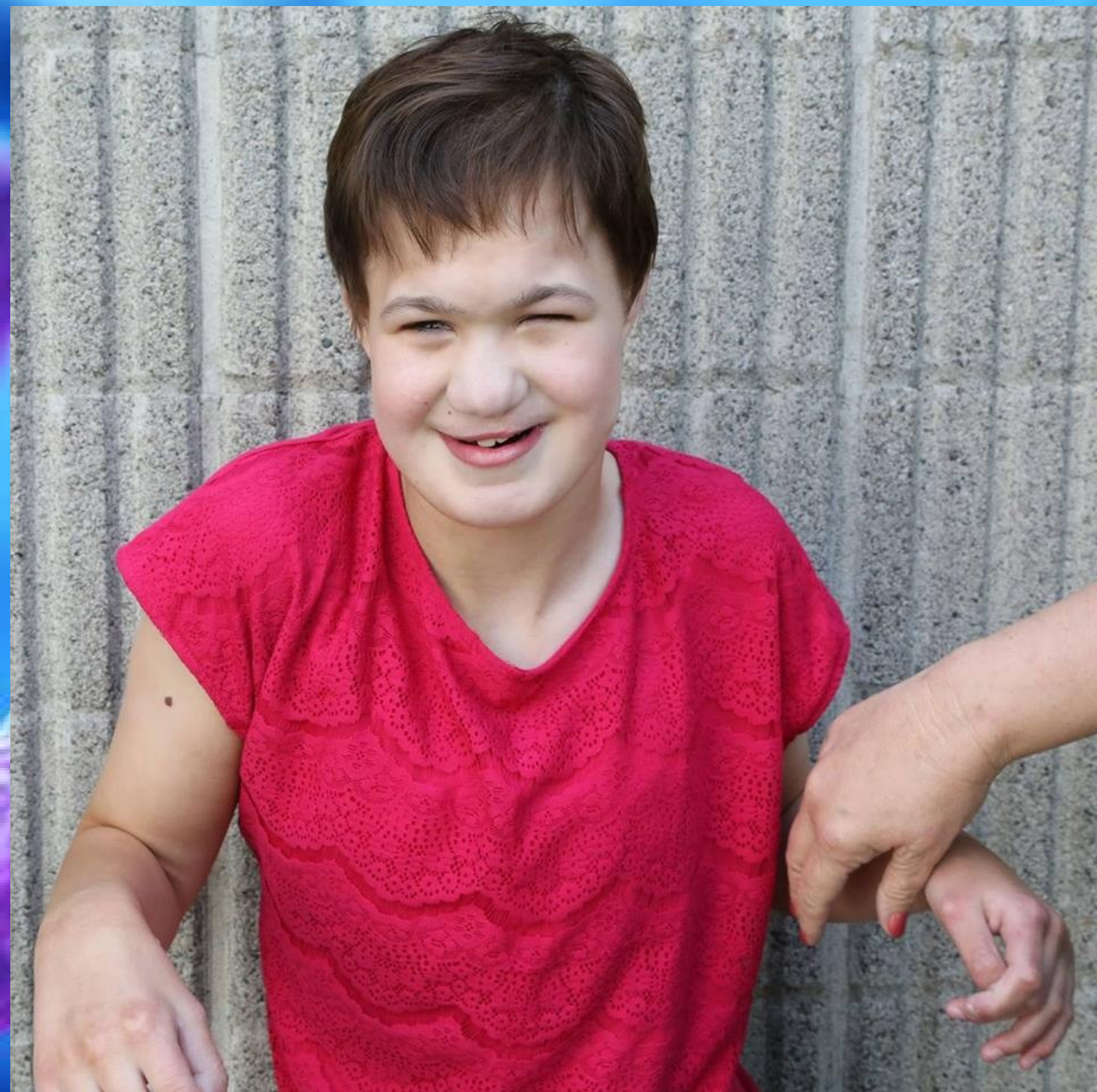

Edwardsův syndrom (47,XX nebo XY,+18)

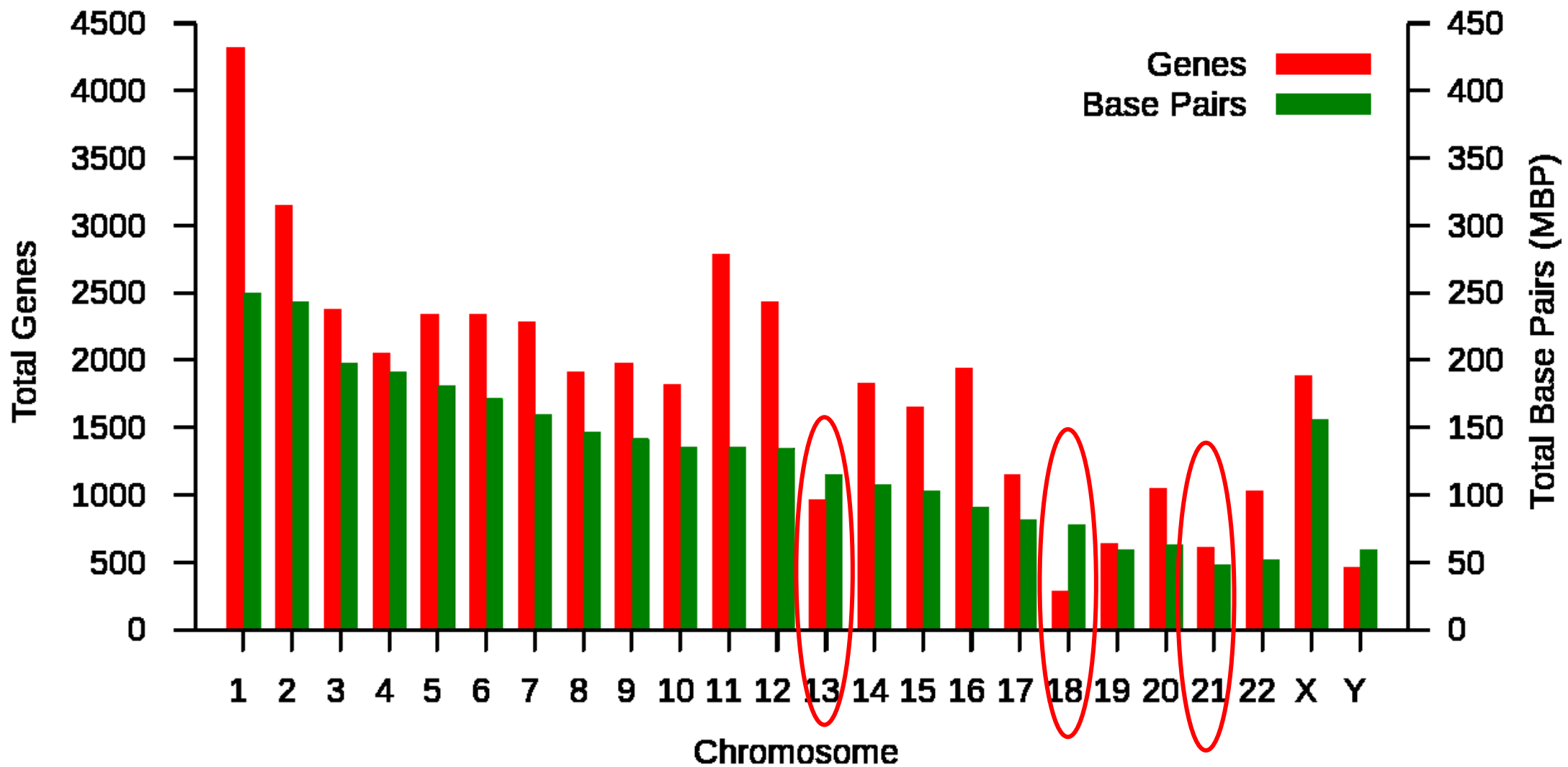

Patauův syndrom (47,XX,+13 nebo 47,XY,+13)

Proč trizomie 13, 18 a 21?

Další materiály

Vyšetření karyotypu plodu z buněk plodové vody - video

(elektronická skripta „Praktikum z obecné genetiky“
nebo Interaktivní osnova)

 Masarykova univerzita
Lékařská fakulta
uvádí výukové video

KARYOTYP

CYTOGENETICKÉ VYŠETŘENÍ PLODOVÉ VODY

Pracoviště : Oddělení lékařské genetiky FN Brno
Připravili : E. Makaturová, L. Nastoupilová, J. Křížanová,
M. Hanáková, Z. Kalina, Jaroslav Winkler

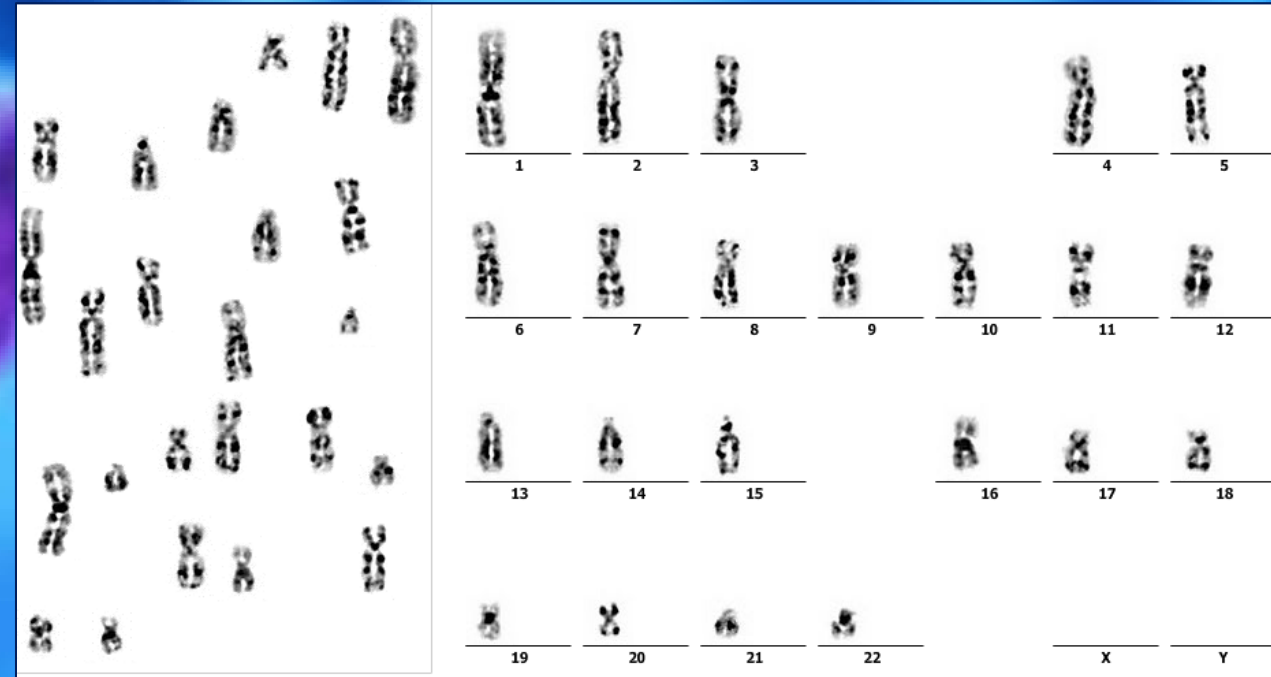
Zpracoval: Jaroslav Winkler
<http://portal.med.muni.cz/>

Video player controls: play, stop, seek, volume, progress bar

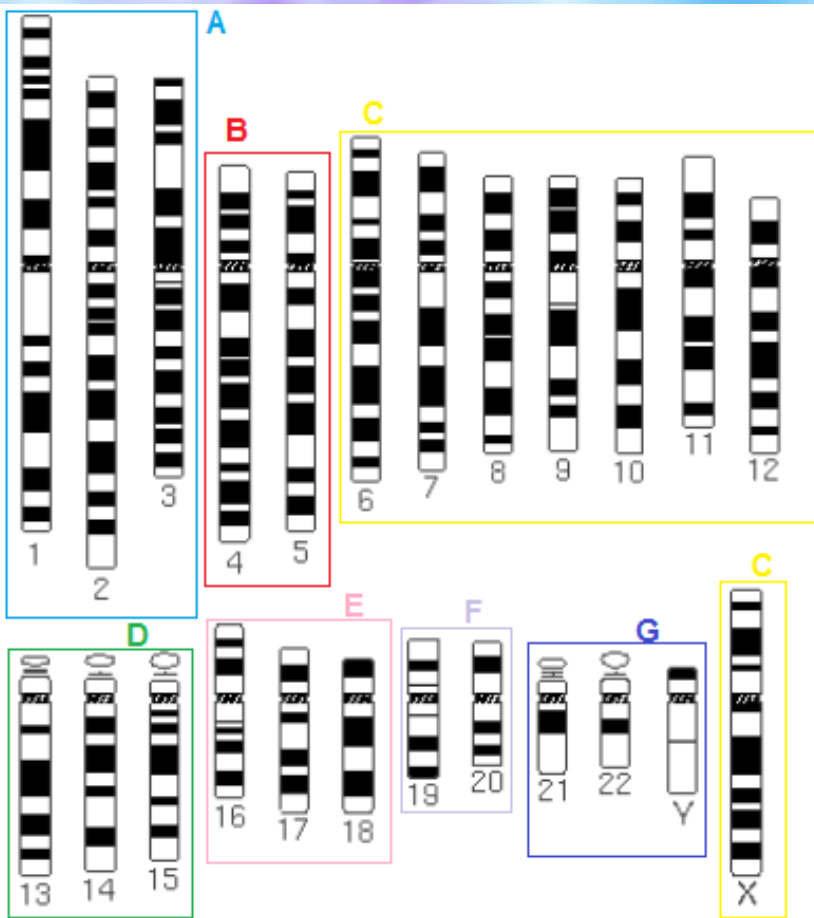
Úkol: Sestavení karyotypu

Interaktivní sestavení karyotypu člověka

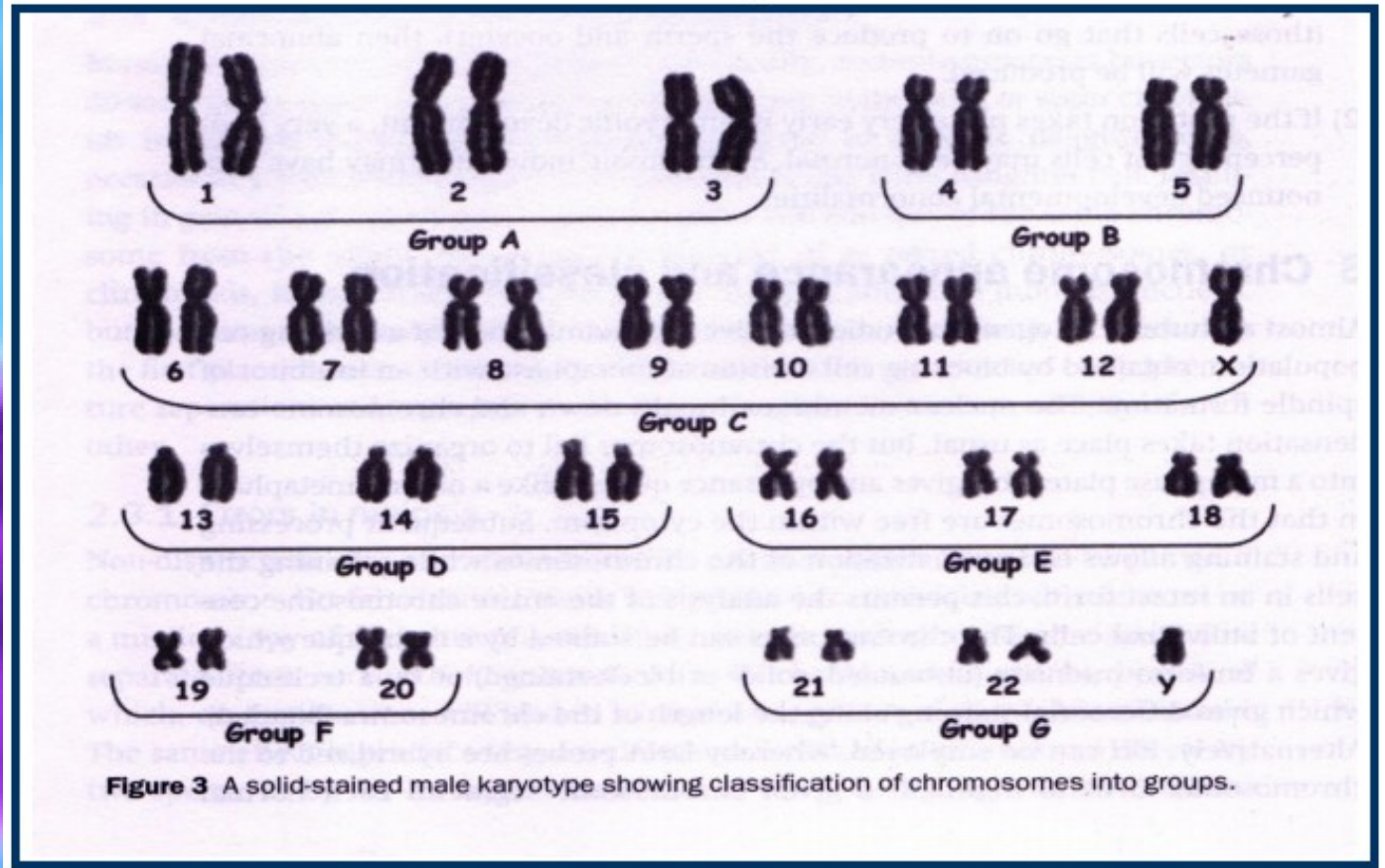
(elektronická skripta „Praktikum z obecné genetiky“
nebo Interaktivní osnova)

- 1) Rozstříhejte chromozomy a přiřadte k sesterským homologům
- 2) Určete: - **pohlaví** jedince
- zda je jedinec **zdravý** a nebo zda některý chromozom chybí či přebývá

Rozdělení do 7 skupin: A až G

- 1) Rozstříhejte chromozomy a přiřaďte k sesterským homologům
- 2) Zkontrolujte přiřazení a orientaci chromozomů a až potom nalepte!
- 3) Určete a napište karyotyp jedince:
  - **pohlaví** jedince
  - zda je jedinec **zdravý** a nebo zda některý chromozom chybí či přebývá
např. žena s *Turnerovým syndromem* 45,X